

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Рівень текстових фрагментів як суперсинтаксичних одиниць зумовлює інший, ніж у реченні, механізм визначення комунікативної значущості номінативних одиниць у них. Якщо на рівні речення комунікативна релевантність ад'єктивних лексем укладається в жорсткі рамки бінарної опозиції обов'язкових і факультативних одиниць, на рівні текстових фрагментів цей механізм змінюється, що дає змогу виокремити п'ять комунікативних типів атрибутивних прикметників.

Одним із перспективних напрямів слід уважати визначення комунікативної ролі інших класів номінативних одиниць (іменників, дієслів, прислівників, стативів) у текстових фрагментах за запропонованою методикою виокремлення комунікативних типів зазначених номінативних одиниць.

Джерела та література

1. Отрошко Л. М. К проблеме коммуникативной значимости членов предложения в современном английском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Л. М. Отрошко. – Горький : Горьк. ун-т, 1972. – 24 с.
2. Савельева Г. Н. Определение как член предложения в современном французском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Г. Н. Савельева. – М. : МГПИИЯ им. М. Тореца, 1966. – 22 с.
3. Comparative and General Grammar [Electronic resource] // Oxford University press (2009) The World Atlas of Language Structures (free online edition) / ed. by Martin Haspelmath, Matthew S. Dryer, David Gil, and Bernard Comrie (Javascript-dependent illustrated HTML at wals.info). – Mode of access : <http://wals.info/>

Козоца Татьяна. **Коммуникативные типы атрибутивных прилагательных.** В статье сделана попытка описать механизм определения коммуникативной роли атрибутивных прилагательных в текстах художественной литературы. Актуальность темы детерминирована традиционной направленностью изучения лингвопрагматического потенциала номинативных единиц в рамках отдельно взятых высказываний, в то время как более развитые, чем предложения, семантические просторы суперсинтаксических единиц обуславливают другое коммуникативное функционирование номинативных единиц. В статье ставится задача исследовать коммуникативные типы атрибутивных прилагательных и установить действие конкретных факторов, которые определяют разные уровни коммуникативной значимости ад'єктивных лексем в семантическом пространстве текстовых фрагментов, в отличие от бинарной схемы определения коммуникативной роли ад'єктивных лексем в терминах обязательных и факультативных единиц на уровне предложения. Предлагается система пяти коммуникативных типов атрибутивных прилагательных в текстовых фрагментах.

Ключевые слова: атрибутивные прилагательные, текстовые фрагменты, коммуникативная значимость, коммуникативные типы номинативных единиц, тематическая направленность.

Kokoza Tetiana. **Communicative Types of Attributive Adjectives in Belles-lettres Texts.** The article presents an attempt to describe the mechanism of defining the communicative role of attributive adjectives in belles-lettres texts. The topicality of the theme is predetermined by the traditional orientation of investigating the pragmatic potential of naming units in the framework of separate utterances while the semantic volume of supersyntactic units larger than sentences reveals quite another pattern of naming units functioning. The article names at studying the communicative types of attributive adjectives and indicating the influence of concrete factors that determine different degrees of communicative relevance of adjectives in texts and their fragments as distinct from the binary opposition of obligatory and optional units at the level of sentences.

Key words: attributive adjectives, text fragments, communicative value, communicative types of naming units, thematic orientation.

Стаття надійшла до редколегії
14.02.2013 р.

УДК 821.111–31.09»19/20»(045)

Наталія Маєвська

Мовностилістичні засоби реалізації авторської прагматики в романі Девіда Ніколлса «One day»

У статті проаналізовано мовностилістичні засоби реалізації авторської прагматики в романі Девіда Ніколлса «One day». Постмодерністське письмо є невичерпним джерелом образності й презентує багатий арсенал мовних засобів, які потребують системного лінгвістичного дослідження. Мета статті – прагмалінгвістичний

аналіз мовностилістичних засобів реалізації авторської прагматики. Карнавалізація, інтертекстуальність, антономазія дають змогу читачеві стати свідком внутрішньої, психологічної діяльності персонажів та є потужними засобами створення прагматичного потенціалу постмодерністських романів.

Ключові слова: постмодернізм, прагматика, карнавалізація, інтертекстуальність, антономазія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Прагматичний підхід до дослідження мовних явищ сприяє розкриттю комунікативного призначення мовних одиниць, їх використання адресатом як інструментів дії, впливу й взаємодії, їх співвіднесеністю з поведінкою та діяльністю адресата. Текст потрібно розглядати з погляду єдності мови тексту й авторської прагматики. Термін «прагматика художнього тексту» трактують як сукупність інтенцій автора, висловлених за допомогою різних мовних засобів у мові автора та персонажів для впливу на читача й розрахованих на поглиблену інтерпретацію читачем цих засобів [8]. Яскравим полем для дослідження авторської прагматики є постмодернізм, який дає змогу поєднувати різноманіття традиційних та інноваційних стилів, змінювати встановлені межі між жанрами, художніми формами, теорією та практикою, високими та низькими стилями, балансувати між старими та новими формами художнього зображення. Постмодерністське письмо є невичерпним джерелом образності і презентує багатий арсенал мовних засобів, які потребують системного лінгвістичного дослідження.

Актуальність дослідження зумовлена все пильнішою увагою мовознавців до прагмалінгвістичного аналізу текстів постмодерністського художнього дискурсу. **Мета** статті – прагмалінгвістичний аналіз мовностилістичних засобів реалізації авторської прагматики. **Об'єктом** статті є авторська прагматика. **Предмет** статті – мовностилістичні засоби реалізації авторської прагматики (антономазія, карнавалізація, інтертекстуальність). **Матеріалом** дослідження є роман Девіда Ніколлса «*One day*».

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблема лінгвістичної інтерпретації художнього тексту приділяють увагу багато учених. Так, К. Я. Кусько, О. М. Максименко наголошують на необхідності вивчення мови твору для інтерпретації авторської прагматики [5, с. 6]. С. В. Гладько та І. Колегаєва приділяють увагу розкриттю специфіки художнього тексту як кінцевого продукту когнітивно-мовленнєвої діяльності автора [3, с. 4].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Постмодерністи спонукають читача до обдуманого читання, часто подаючи інформацію імпліцитно, за допомогою різноманітних стилістичних засобів. Е. Г. Соболева наголошує на важливості імпліцитної інформації (знання про світ, соціальні стереотипи, уявлення про традиції мовного етикету, наміри адресанта й ін.), яку адресат використовує при інтерпретації тексту за необхідності; невербальних компонентів. Зазначені компоненти, взаємопов'язані з вербальною мовою в художньому тексті, беручи участь у реалізації певного комунікативно-інтенційного змісту, створюють його прагматику [9, с. 55].

Творчість постмодерніста Девіда Ніколлса – помітне явище сучасної англійської літератури. Наприклад, роман «*One day*» було перекладено на 37 мов світу та продано понад два мільйони екземплярів. Романи англійського письменника мають неповторні індивідуальні риси художнього мислення, надають читачеві можливість спостерігати внутрішнє життя персонажів.

«*One day*» – це історія двох хороших друзів, які майже все своє життя не хотіли визнавати, що їх почуття були сильнішими, ніж дружба. Із назви роману можна подумати, що лише один день буде описано, а насправді автор описує життя героїв упродовж двадцяти років. Автор хотів наголосити на важливості одного дня в долі людини. Про важливість вибору заголовку та його роль у передбачувані подій роману І. В. Арнольд говорить: «Заголовок тексту є важливою частиною початкового стимулу, ймовірного прогнозування та вироблення стратегії сприйняття» [2, с. 69].

Форма роману незвична. Кожна частина – опис одного дня в житті Емми й Декстера – 15 липня – упродовж двадцяти років. 15 липня 1988-го – познайомились, через рік, 15 липня, – зустрілись, ще через рік 15 липня – Емма робить перестановку в найменшій квартирі, а Декстер гуляє з новою дівчиною по парку, ще через багато років, 15 липня, вони вирішують бути разом, згодом – 15 липня – Емма помирає. Структура роману забезпечує гостре відчуття плинності часу. Як сказав Д. Ніколлс, він хотів «створити враження, таке ж як від перегляду фотоальбому. Коли здається, що персонажі змінюються, а насправді залишаються такими ж» [11].

Досліджуючи особливості художнього твору «*One day*», проаналізуємо мовностилістичні засоби реалізації авторської прагматики Девіда Ніколлса (карнавалізація, інтертекстуальність та антономазія).

Щоб показати справжнє обличчя головного героя, автор використовує карнавалізацію. Карнавал виникає тоді, за словами В. І. Пахаренко, «коли митець переконається в марності своїх спроб усовістити людей, підказати їм рецепт щастя, він розчарується в суспільному бутті, у світі: починає сприймати й показувати його (цей світ) як паскудство, театр трагіфарсу; зрозуміло, при цьому навмисне задля виразності підкреслює, гротескує цю балаганність світу у своїх творах» [7].

Безпорадність героя із власною дочкою Девід Ніколлс передає за допомогою карнавалізації. Дівчинка плаче, кличе маму й боїться свого тата. Декстер замість того, щоб заспокоїти дитину, напивається, телефонує всім своїм колишнім дівчатам, голосно вмикає музику, щоб не чути плачу й танцює вальс із дочкою: *'Tuuuuuuune!' he shouts, turns up the volume by the way of the steam train's funnel and starts to waltz woozily around the room, Jasmine close to his chest* [12, с. 318]. Коли телефонує дружина, Декстер красномовно розповідає, як вони з донечкою повечеряли й дивляться телевизор: *'Oh, just hanging out, watching telly'* [12, с. 321]. Дії героя викликають осуд, в основі якого недопустимість окремих дій персонажа.

У свою чергу, Сільвія, будучи в готельному номері із коханцем, нарікає, що вечірка виявилася нудною і як вона кохає та скучає за чоловіком: *In the a hotel room in Westminster, ten miles further east along the Thames, his wife sits naked on the edge of the bed ...* [12, с. 323]. Іронічно в цій ситуації звучить повтор фрази, яка немає нічого спільного з коханням, а є лише звичним закінченням діалогу: *... 'Love you', he says. – 'You too'. – ... 'I love you.' – 'You too'* [12, с. 322].

Девід Ніколлс використовує карнавалізацію, описуючи річницю смерті Емми. Декстер важко переживає смерть. Він напивається, пристає в барі до незнайомки, б'ється з відвідувачем та приїжджає додому. Батько робить вигляд, що все добре: *...nothing out of ordinary has happened...* [12, с. 404]. *...His bottom lip is cut and swollen, and there's a large bruise down one side of his face. .. his face is podgy and slack, his eyes permanently red and rheumy* [12, с. 404]. Автор прагне викликати співчуття в читача, яке має пресупозицію до негативно-оціночного ставлення. Декстер веде себе недостойно та боягузливо. Під час карнавалу людина відходить від своєї сутності. Карнавал стирає межі між життям і грою, створює ілюзію іншої дійсності, дає можливість розчинитись у натовпі, заховатися за обраною маскою. За Р. Гоненом, «під час карнавального дійства маска, яку обирає собі людина, щоб приховати справжнє своє обличчя, насправді виставляє напоказ внутрішню суть людини» [6, с. 190].

Девід Ніколлс зберіг у художньому творі деякий відтінок документальності, використовуючи кращі прийоми постмодерністів: різкі переходи, зміну позиції оповідачів, способи передачі подій у формі записів телефонних розмов, листів, уривків спогадів, «техніку одного дня» та інтертекстуальність. Поняття «інтертекстуальність» увела до наукового обігу Юлія Кристева та пов'язала з роботами Михайла Бахтіна. І. В. Арнольд пропонує таке визначення: «Під інтертекстуальністю розуміється включення в текст або інших цілих текстів з іншим суб'єктом мовлення або їхніх фрагментів у вигляді маркованих або немаркованих, перетворених або незмінних цитат, алюзій та ремінісценцій» [1, с. 346].

Девід Ніколлс використовує прислів'я, які виступають засобом вираження авторського ставлення до зображуваного й водночас є засобом прямого впливу на читача. Реалізуючи свій комунікативний намір, адресант намагається оформити висловлювання так, щоб наблизити очікувану реакцію адресата до мети висловлювання, вплинути на погляди адресата та переконати його: *Don't run before you can walk* [12, с. 44].

Прислів'я в репліці персонажа мотивують його подальшу поведінку й виступають у вигляді настанови до дій: *Live each day as if it's your last. Love and be loved, if you ever get the chance* [12, с. 433]. Декстер згадує улюблене прислів'я Емми, щоб легше пережити біль втрати. Д. Ніколлс переконує читача у важливості кожного дня в житті людини.

Варто звернути увагу на використанні антономазії, особливо як засобу гумористичної характеристики. Гумористичний ефект створюється в результаті семантичних трансформацій, котрі простежуються в «значущих» іменах і прізвиськах та в результаті дії контексту. В основі гумористичного смислу лежить можливість співвіднесення прізвиська з носієм [10, с. 8]: *'Beard's here'. 'Don't call him Beard. He's the headmaster,' she tells Sonya. But it's true, the first, the second words that enter her head whenever she sees Mr Godalming are 'beard'. ...his blue eyes peeping out like holes in carpet* [12, с. 168]. Тут спостерігаємо антономазійне вживання загальної назви «Beard» («Борода») у ролі прізвиська. Обличчя вчителя було повністю покрите бородою. За допомогою антономазії автор передає скри-

тість характеру персонажа. Про персонажа ніхто нічого не знав. Єдиною характеристикою, яка відрізняла його від інших, була борода.

Emma watched him from the doorway, talking in the familiar old grey t-shirt with the holes in... She could see the words Calvin Klein against the brown hair on the small of his back and it occurred to her that this was probably not at all what Calvin Klein had in mind [12, с. 186]. Речі Кельвіна Кляйна вирізняються вишуканістю і засвідчують про гарний смак та достаток персонажа. Іронію викликає вживання імені відомого дизайнера на фоні порваної футболки та зйомної квартири. У житті Яна все було сірим і потертим – ненависна робота, нудне життя та мрія стати видатним гумористом, хоча насправді його жарти були невдалими. Іронія спрямована на претензійність персонажа.

Висновок. Отже, проаналізувавши текст роману Девіда Ніколлса «*One day*», ми виявили, що карнавалізація, інтертекстуальність, антономазія дають змогу читачеві стати свідком внутрішньої, психологічної діяльності персонажів та є потужними засобами створення прагматичного потенціалу постмодерністського роману.

Джерела та література

1. Арнольд И. В. Объективность, субъективность и предвзятость в интерпретации художественного текста // И. В. Арнольд // Семантика. Стилистика. Интертекстуальность : сб. ст. – СПб. : СПбГУ, 1999. – С. 341–350.
2. Арнольд И. В. Современный английский язык : учеб. для вузов / И. В. Арнольд. – 8-е изд. – М. : Флинта ; Наука, 2006. – 384 с.
3. Гладь С. В. Емотивність художнього тексту: семантико-когнітивний аспект (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / С. В. Гладь. – К., 2000. – 19 с.
4. Коллегаева И. Текст как единица научной и художественной коммуникации. – Одесса : Ред.-изд. отд. обл. упр. печати, 1991. – 118 с.
5. Кусько К. Я Проблемы языка современной художественной литературы: несобственно-прямая речь в литературе ГДР / К. Я. Кусько. – Львов : Вища шк., 1980. – 207 с.
6. Максименко О. М. Языковые средства создания комического в современной французской художественной прозе : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.05 / А. М. Максименко. – Киев, 1983. – 25 с.
7. Пахаренко В. Ходіння по лезу: гра у постмодерні [Електронний ресурс] / В. Пахаренко. – Режим доступу : http://ukrlit.kma.mk.ua/Paharenko_Gra_u_postmoderni.htm
8. Почепцов Г. Г. Прагматика текста / Г. Г. Почепцов. – Калинин : [б. и.], 1980. – С. 8.
9. Соболева Е. Г. Проблемы прагматики англоязычного художественного текста [Электронный ресурс] / Е. Г. Соболева. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/problemy-pragmatiki-angloyazychnogo-hudozhestvennogo-teksta>
10. Шонь О. Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії, сатири в американських коротких оповіданнях : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / О. Б. Шонь. – Львів, 2003. – 20 с.
11. Baron Scarlett. An Interview with David Nicholls [Electronic resource] / Scarlett Baron. – Mode of access : <http://www.oxonianreview.org/wp/one-day-an-interview-with-david-nicholls>
12. Nicholls D. One Day / David Nicholls. – UK : Hodder, 2010. – 440 p.

Маевская Наталья. Лингвостилистические средства реализации авторской прагматики в романе Дэвида Николлса «One day». В статье рассматриваются лингвостилистические средства реализации авторской прагматики в романе Дэвида Николлса «One day». Постмодернистское письмо есть неисчерпаемым источником образности и представляет богатый арсенал языковых средств, требующих систематического лингвистического исследования. Целью статьи является прагмалингвистический анализ лингвостилистических средств реализации авторской прагматики. Постмодернисты побуждают читателя к обдуманному чтению, подавая информацию имплицитно с помощью различных стилистических средств. Дэвид Николлс сохранил в художественном произведении некоторый оттенок документальности, используя лучшие приемы постмодернистов: резкие переходы, изменение позиции рассказчиков, способы передачи событий в форме записей телефонных разговоров, писем, отрывков воспоминаний, «технику одного дня» и интертекстуальность. Карнавалізація, інтертекстуальність і антономазія дозволяють читателю стати свідком внутрішньої, психологічної діяльності персонажів і являються потужними засобами створення прагматичного потенціалу постмодерністських романів.

Ключевые слова: постмодернизм, прагматика, карнавалізація, інтертекстуальність, антономазія.

Mayevska Nataliya. Linguistic and Stylistic Features of Pragmatists in the Novel by David Nicholls «One day». The article deals with linguistic and stylistic features of pragmatics in the novel by David Nicholls «One day». Postmodern writing is an inexhaustible source of imagery and presents rich material for systematic linguistic research.

The purpose of the article is prahmalinhvistyc analysis of linguostylistic means of authoring pragmatists. Postmodernists encourage the reader for considered reading, giving information implicitly, through various stylistic devices. David Nichols keeps in his work a documentary tone, using the best techniques of postmodernism: sharp transitions, changing positions of storytellers, modes of transmission events in the form of recording telephone conversations, letters, fragments of memories, «technique of one day» and intertextuality. Carnivalization, intertextuality and antonomaziya allow the reader to witness the internal psychological activity and are powerful tools of creating pragmatic potential of postmodern novels.

Key words: postmodernism, pragmatics, carnivalization, intertextuality, antonomasiya.

Стаття надійшла до редколегії
22.02.2013 р.

УДК 811.111'221

Лариса Макарук

Лінгвопрагматика кольору в англomовному медіапросторі

У статті проаналізовано специфіку кольору з огляду на культурно-ментальні особливості американського та британського етносів. Обґрунтовано ключові лінгвістичні підходи розгляду колористичних компонентів. Виявлено кольорову гаму, яка притаманна піктограмам та ідеограмам, які активно залучають до медійних повідомлень на шпальтах періодичних видань. Окреслено культурну специфіку кольору з урахуванням традицій та звичаїв британців й американців, які склалися в їхніх етнокультурах упродовж віків. Схарактеризовано основні колористичні відтінки, які притаманні сучасним паралінгвальним компонентам комунікації.

Ключові слова: колір, культура, піктограма, ідеограма, паралінгвальні компоненти, лінгвопрагматика, медіапростір, газетний дискурс.

Постановка наукової проблеми та її значення. Кодування інформації в сучасному медіапросторі відбувається завдяки одночасному залученню двох кодів: вербального та невербального, які поєднуються в єдине смислове та структурне ціле. З огляду на це, низка мовленнєвих повідомлень має полікодову будову, а одним із найважливіших композиційних та структурних складників у періодичних виданнях є колір.

Із лінгвістичного погляду колористичний компонент, крім загальновідомих психологічних характеристик, передовсім має комунікативне спрямування. Однак його не можна розглядати, не беручи до уваги національних особливостей етносу, про який ідеться. Для мовознавчих розвідок колір набуває особливої ваги, коли його використовують у процесі обміну інформацією.

Очевидним є той факт, що колір належить до невербальних писемних компонентів комунікації та щодо вербального складника часто вважається додатковим. Роль кольору в писемному дискурсі неоднозначна. Розглядати його можна лише з урахуванням певних психологічних чи етнокультурних особливостей, які в межах лінгвістичного аналізу відіграють важливу роль, є взаємопов'язаними та комбінаторно значно збільшують маніпулятивний потенціал писемних друкованих повідомлень.

Мета дослідження полягає в аналізі кольорової гами піктограм та ідеограм, які використовують на шпальтах сучасних англomовних періодичних видань. Вона зумовлює розв'язання таких завдань:

- виявити паралінгвальні компоненти на сторінках періодичних видань;
- проаналізувати специфіку сприйняття та розуміння кольору в англomовних лінгвокультурах;
- окреслити лінгвопрагматичні особливості паралінгвальних компонентів з урахуванням кольорового забарвлення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Історично склалося так, що в усіх лінгвокультурах кольори мають різні асоціації. На лексико-фразеологічному рівні колороніми, у комбінації з іншими лексичними одиницями, утворюють стійкі словосполучення-фразеологізми.